ТВАРИННИЦТВО

DOI: [https://www.doi.org/10.32636/01308521.2018-\(64\)-13](https://www.doi.org/10.32636/01308521.2018-(64)-13)

УДК 636.2:636.27

В. Я. ДАНЬКІВ, О. Б. ДЯЧЕНКО, М. І. КОГУТ, кандидати с.-г. наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшине Пустомитівського р-ну Львівської обл.,

81115, e-mail: victoriya2206@ukr.net

ПРОДУКТИВНІСТЬ КОРІВ-ПЕРВІСТОК СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ КОМБІНОВАНОЇ (МОЛОЧНО-М'ЯСНОЇ) ПОРОДИ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОХОДЖЕННЯ ЗА БАТЬКОМ

У науково-господарському досліді, проведеному на коровах-первістках симентальської комбінованої (молочно-м'ясної) породи, дочках різних бугаїв, вивчено молочну продуктивність та екстер'єр.

Встановлено, що найбільший надій молока одержано від корів-первісток, які походять від бугая Імаго 9727 (лінія Редада 711620016,77). Різниця за першу лактацію становить 206 кг (або 4,7 %) порівняно з дочками бугая Обрія 938 (лінія Стрейфа 120081,78).

За промірами будови тіла також вищими показниками відзначалися дочки бугая Імаго 9727.

Ключові слова: розведення, симентальська порода, лінія, молочна продуктивність, лактація, корови-первістки.

Вступ. Як свідчать результати попередніх досліджень ряду авторів, нарощування продуктивності молочної худоби істотно залежить від якісного добору, оцінки та інтенсивного використання бугаїв-плідників за племінною цінністю як за молочною продуктивністю, так і за екстер'єрним типом [2, 17, 23].

Правильний підбір бугая для відтворення стада є важливим і відповідальним заходом, адже спадковість плідників у генетичному поліпшенні порід надзвичайно велика, особливо на сучасному етапі селекції [1, 5, 7, 18]. Встановлено, що відносний вплив бугаїв-плідників на господарсько корисні ознаки корів сягає 90–98 %. Тому при створенні високопродуктивних стад доцільно використовувати бугаїв, дочки яких характеризуються високою молочною продуктивністю, скороспілістю та відповідають параметрам будови

тіла [19, 22, 24, 30].

Метою роботи було дослідження молочної продуктивності та будови тіла корів-первісток, напівсестер за батьком, симентальської комбінованої (молочно-м'ясної) породи в умовах Карпатського регіону.

Матеріали і методи. Дослідження виконано в умовах племрепродуктора «Літинське» Дрогобицького району Львівської області. Об'єктом досліджень слугували корови-первістки симентальської породи молочно-м'ясного напрямку продуктивності ($n=45$), які походять від двох бугаїв, зокрема: Імаго 9727 (лінія Редада 711620016,77) німецької селекції та Обрія 938 (лінія Стрейфа 120081,78) австрійської селекції.

Коровам-первісткам у першій половині лактації згодовували 1,9–2,1 корм. од. з вмістом у кожній з них по 100 г перетравного протеїну на 100 кг живої маси. В другій половині лактації загальний рівень годівлі корів-первісток був дещо нижчий і становив 1,7–1,9 корм. од. на 100 кг живої маси та по 90 г перетравного протеїну на 1 корм. од.

Молочну продуктивність корів визначали за 305 діб лактації методом контрольних доїнь, вміст жиру в молоці – методом Гербера. Екстер'єр вивчали шляхом взяття основних промірів у корів-первісток на 2–3 місяці лактації, оцінку здійснювали за загальноприйнятими методиками, які використовують у зоотехнічній практиці [9, 14, 15, 16].

Біометричний аналіз отриманих даних проводили за методикою М. О. Плохінського з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel [21].

Результати та обговорення. У племрепродукторі «Літинське» Дрогобицького району Львівської області проводиться чистопородне розведення великої рогатої худоби симентальської породи з оцінкою бугаїв-плідників за якістю нащадків для ефективного їх використання в селекційному процесі.

Для поліпшення генеалогічної структури стада відібраних корів та телиць парувального віку осіменяли чистопородними елітними бугаями Імаго 9727 німецької селекції та Обрієм 938 австрійської селекції (табл. 1).

1. Характеристика бугаїв

Кличка та інв. номер бугая	Лінія	Продуктивність						Комплексний клас
		Мати батька			Мати батькового батька			
		надій, кг	% жиру	молочний жир, кг	надій, кг	% жиру	молочний жир, кг	
Обрій 938	Стрейфа	7341	4,2	308	7581	3,9	295	еліта рекорд
Імаго 9727	Редада	9460	3,8	359	6791	4,1	277	еліта рекорд

2. Молочна продуктивність і жива маса корів-первісток ($M \pm m$)

Батько	Лінія	п	Надій, кг		Вміст жиру в молоці, %		Жива маса, кг	
			$M \pm m$	$C_v, \%$	$M \pm m$	$C_v, \%$	$M \pm m$	$C_v, \%$
			4392 $\pm$ 121	16,3	3,9 $\pm$ 0,04	5,4	464 $\pm$ 3,9	5,0
Імаго 9727	Редада	35						
Обрій 938	Стрейфа	10	4186 $\pm$ 170	12,9	4,0 $\pm$ 0,05	3,7	462 $\pm$ 2,5	1,7

За даними оцінки молочної продуктивності, 80 % корів-первісток господарства мали надій більше 4000 кг молока. У стаді налічується 6 корів-первісток із продуктивністю більше 5000 кг молока. У генеалогічній структурі стада найбільшу частку від загальної кількості корів-первісток (78 %) представляють дочки бугая Імаго 9727, дочки бугая Обрія 938 – 22 %.

Проведеними дослідженнями встановлено, що на формування і прояв ознак молочної продуктивності корів помітний вплив мали їх батьки та належність до лінії. Аналіз отриманих даних свідчить, що вищою молочною продуктивністю характеризуються дочки бугая Імаго 9727. Так, надій корів-первісток становив 4392 кг молока (табл. 2). У корів-первісток порівнюваної групи означений показник був меншим на 206 кг, або 4,7 % (дочки Обрія 938) при $P < 0,05$.

Вміст жиру в молоці за досліджуваними групами коливався в межах 3,9–4,0 %.

Встановлено міжгрупову різницю за живою масою корів-первісток різного походження. Найвищий її показник був у дочок бугая Імаго 9727 (464 кг). Жива маса всіх досліджених корів-первісток відповідає стандарту породи.

У селекційно-племінній роботі з великою рогатою худобою чільне місце займає оцінка і добір тварин за зовнішніми формами, пропорціями будови тіла. Це зумовлено встановленим у практичній селекції та багатьох дослідженнях зв'язком між особливостями екстер'єру тварин та їхніми господарсько корисними ознаками, міцністю, технологічністю і тривалістю продуктивного використання [6, 13, 25, 29].

Сучасний етап селекції молочної худоби всього світу ґрунтується на поглибленій оцінці тварин бажаного типу [20, 4, 26, 27, 28].

Більшість вчених зазначають, що високопродуктивні корови, як правило, масивні, об'ємні тварини, мають виражений тип, розвинену молочну залозу і на 10–15 % вищу за середні показники стада живу масу [3, 8, 10, 11, 12].

Вивчено будову тіла корів-первісток, які походили від різних бугаїв-плідників та належали до різних ліній. Було встановлено, що за більшістю досліджуваних промірів дочки бугая Імаго 9727 високодостовірно переважали аналогів, які походили від бугая Обрія 938. Так, різниця за висотою в холці становила 7,1 см при $P < 0,001$, за глибиною грудей – 3,0 см ($P < 0,001$), за обхватом грудей – 8,5 см ($P < 0,001$) (табл. 3).

У цілому за показниками будови тіла піддослідні тварини відповідали цільовим параметрам ознак екстер'єру бажаного типу. Усі корови-первістки досліджуваного господарства мають міцну, щільну конституцію, що свідчить про їх високу молочну продуктивність.

3. Проміри будови тіла корів-первісток симентальської породи, см

Проміри	Кличка і інвентарний номер бугая			
	Імаго 9727 (n = 35)	C _v , %	Обрій 938 (n = 10)	C _v , %
Висота в холці	132,7 ± 0,79	3,5	125,6 ± 1,75	4,4
Глибина грудей	68,7 ± 0,21	4,4	65,7 ± 0,13	3,2
Ширина грудей	40,1 ± 0,45	6,7	40,8 ± 1,22	9,4
Коса довжина тулуба	169,7 ± 1,38	5,2	166,0 ± 1,54	3,3
Обхват грудей	182,1 ± 1,01	3,4	173,6 ± 2,74	5,0
Обхват п'ястка	19,0 ± 0,16	4,9	18,2 ± 0,20	3,5

Висновки. Встановлено, що надій корів симентальської комбінованої (молочно-м'ясної) породи залежить від походження за батьком. У ТзОВ «Літинське» за першу лактацію більший надій молока одержано від дочок бугая Імаго 9727 (лінія Редада 711620016,77). Так, надій корів-первісток становив 4392 кг молока, що на 4,7 % більше від їх ровесниць бугая Обрія 938 (лінія Стрейфа 120081,78).

Найвищу живу масу мали корови-первістки, дочки бугая Імаго 9727, яка становить 464 кг.

За промірами будови тіла (висота в холці, глибина грудей, обхват грудей) встановлено високодостовірну перевагу дочок Імаго 9727 над ровесницями, дочками бугая Обрія 938, що засвідчує доцільність ведення селекції у цьому напрямі.

Список використаної літератури

1. Башенко В. М. Академік УААН В. П. Буркат – фундатор сучасної методології породоутворення у скотарстві. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 36–40.
2. Башенко М. І., Рубан С. Ю. Сучасні методи селекції молочної худоби. *Розведення і генетика тварин*. 2011. Вип. 45. С. 3–7.
3. Братюк В. М. Пожиттєва продуктивність та причини вибуття корів-нащадків бугаїв різних ліній. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2011. Вип. 53, ч. II. С. 130–134.

4. Екстер'єр молочних корів: перспективи оцінки і селекції / Й. З. Сірацький та ін. Київ, 2001. 146 с.
5. Зубець М. В., Рубан С. Ю. Система племінної роботи як засіб виробництва при формуванні порід, що відповідають вимогам ринку. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 3–10.
6. Іляшенко Г. Д. Лінійна класифікація корів-первісток за екстер'єром та її зв'язок з молочною продуктивністю. *Розведення і генетика тварин*. 2018. Вип. 55. С. 70–75.
7. Іляшенко Г. Д. Оцінка екстер'єру корів-первісток молочних порід. Матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 20-річчю факультету екології і права ЖНАЕУ «*Наука Освіта. Практика*» (м. Житомир, 12 жовт. 2017 р.). Житомир, 2017. С. 165–167.
8. Іляшенко Г. Д. Формування господарськи корисних ознак корів залежно від походження за батьком. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 54. С. 50–58.
9. Інструкція з класифікації (оцінки) корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом (проект) / Інститут розведення і генетики тварин. Київ, 2012. 22 с.
10. Коваль Т. П., Полупан Ю. П. Вплив ліній і споріднених груп на морфологічні особливості вим'я корів української червоної молочної породи. *Розведення і генетика тварин*. 2008. Вип. 42. С. 98–108.
11. Когут М. І. Результати лінійної оцінки за молочним типом у корів чорно-рябої породи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2015. Вип. 58, ч. II. С. 113–117.
12. Когут М. І., Федак В. Д. Розвиток телиць різних ліній симентальської породи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2016. Вип. 60. С. 176–180.
13. Колта М. М., Полуліх М. І. Молочна продуктивність корів симентальської породи в умовах Прикарпаття. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2010. Вип. 52, ч. II. С. 152–157.
14. Котенджи Г. П. Оцінка телиць симентальської породи за живою масою та екстер'єром. *Вісник Сумського НАУ. Сер. «Тваринництво»*. 2009. Вип. 10 (16). С. 52–57.
15. Кулешов П. Н. Теоретические работы по племенному животноводству. Москва : Сельхозгиз, 1947. 223 с.
16. Методика лінійної класифікації корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом / Л. М. Хмельничий та ін. Суми : Мрія-1, 2008. 28 с.

17. Мовчан Т. Молочна продуктивність та її мінливість. *Тваринництво України*. 2007. № 1. С. 29–31.

18. Молочна продуктивність симентальських первісток залежно від екстер'єрних типів та індексів / І. П. Петренко та ін. *Розведення і генетика тварин*. 2011. Вип. 45. С. 199–206.

19. Олешко В. П. Ефективність використання бугаїв-плідників у племінних стадах молочної худоби. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 135–139.

20. Пелехатий М. С. Екстер'єрно-конституціональні особливості корів різних генотипів новостворених українських молочних порід. *Вісник аграрної науки*. 2006. № 6. С. 45–51.

21. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников. Москва : Колос, 1969. 256 с.

22. Полупан Ю. П., Гавриленко М. С. Методика оцінки селекційно-генетичної ситуації у племінних стадах. *Вісник аграрної науки*. 2008. № 8. С. 38.

23. Полупан Ю. П., Гавриленко М. С. Молочна продуктивність корів різних порід і типів. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 156–161.

24. Порхун М. Г., Копилов О. Д., Бірюкова О. Д. Аналіз генотипів плідників симентальської породи банку генетичних ресурсів тварин. *Розведення і генетика тварин*. 2011. Вип. 45. С. 217–222.

25. Реєстрація ICAR : довідник / В. І. Лади́ка та ін. Суми : Сумський національний аграрний університет, 2010. 457 с.

26. Сельцов В. И. Экстерьерная оценка в системе разведения молочно-мясных пород. *Зоотехния*. 2006. № 1. С. 20–22.

27. Формування української симентальської м'ясної породи / І. В. Гузев та ін. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 26–28.

28. Хмельничий Л. М., Сологуб А. М., Хмельничий С. Л. Лінійна оцінка бугаїв-плідників голштинської та української чорно-рябої молочних порід за екстер'єрним типом їхніх дочок. *Вісник СНАУ. Серія Тваринництво*. 2012. Вип. 12 (21). С. 3–9.

29. Хмельничий Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби. Суми : Мрія-1, 2007. 260 с.

30. Хмельничий Л. М., Полупан Ю. П. Рекомендації Міжнародного комітету з реєстрації тварин (ICAR) щодо методів оцінки будови тіла молочної худоби. *Розведення і генетика тварин*. 2010. Вип. 44. С. 203–207.

Отримано 31.08.2018